

НАУКОВО-ОСВІТНІЙ ІННОВАЦІЙНИЙ ЦЕНТР СУСПІЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Всеукраїнська міждисциплінарна науково-практична конференція
**«НАУКОВІ ТА ОСВІТНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ
В СУЧАСНОМУ СВІТІ»**

15 липня 2021 року
Чернігів 2021

Приймак В. А. ГЕНЕЗА РОЗВИТКУ КАТЕГОРІЇ «КОРУПЦІЯ».....	468
Хорошун Л. М. Бровко Н. І. ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ДОВКІЛЛЯ.....	469
Чижов Д. А. ГАРАНТІЇ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИНЦИПУ РІВНОСТІ ПРАВ ТА СВОБОД ГРОМАДЯН В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....	471

до періоду буржуазних революцій, після яких відбувається поступове формування лобізму як одного способів легалізації підкупу посадових осіб для прийняття ними сприятливих для певних суб'єктів рішень, а також просування на виборні посади осіб, які у майбутньому мають відстоювати інтереси своїх спонсорів. Четвертий етап буде мати відмінності в тоталітарних державах, яким був СРСР, і в державах так званої «старої демократії». Для тоталітарних держав характерним було так зване «одержавлення» корупції, наприклад, віддання представниками правлячої партії наказів суддям щодо прийняття певних судових рішень. Натомість, у деяких державах Західної Європи починає зміцнюватися правове забезпечення доброчесної поведінки. І п'ятий етап, який розпочався наприкінці минулого століття, знаменує собою велику увагу суспільства до суворого додержання посадовими особами вимог правових норм, їх доброчесності під час виконання службових обов'язків, їх інтересів та конфлікту означених інтересів [6], що супроводжується деталізацією фінансового моніторингу, у тому числі за допомогою новітніх інформаційних технологій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Левчук А. О. Історико-правовий розвиток корупції. Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі: матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 7 груд. 2018 р.): у 2 ч. С. 390-392.
2. Ббілія
3. Заблоцький Ю. П. Історична ретроспектива протидії корупції, хабарництву і неправомірній вигоді в Україні. *Митна справа*. 2015. № 1. С. 53-60.
4. Боровик А. Корупційні практики та методи їх подолання у державах Європи. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 5. С. 229-236.
5. Заяць Б. Р. Історичний досвід щодо запобігання корупції за часів стародавнього світу та його значення для подолання корупції в Україні. *Правові горизонти*. 2019. Вип. 18 (31). С. 7-12.
6. Kasianenko L., Shopina I., Karmalita M., Muliavka D. Interest in the context of tax relations: traditional approach and trends of tax management development. *Juridical Tribune (Tribuna Juridica)*. 2020. № 10.1. P. 56-68.

Хорошун Л. М.

магістр

Бровко Н. І.

д. ю. н., доцент

Білоцерківський національний аграрний університет

м. Біла Церква, Україна

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ДОВКІЛЛЯ

Правопорушеннями проти довкілля є передбачені кримінальним законом суспільно небезпечні діяння, які посягають на навколишнє природне середовище чи його окремі сфери. Вони розміщені у розділі VIII Особливої частини Кримінального кодексу. Із введенням до чинної Конституції України у ст. 50 терміну «довкілля» об'єктом правової охорони вважається як навколишнє середовище в цілому, так і окремі природні ресурси. Тому виділивши злочини проти довкілля у самостійний розділ в Кримінальному кодексі України законодавець тим самим зазначив, що саме вони завдають шкоду не тільки юридичним або економічним інтересам та правам, а насамперед, об'єктивним природним умовам існування людини і всього, що її оточує.

В літературі крім поняття «Кримінальні правопорушення проти довкілля» можна зустріти термін «злочини проти довкілля» або «екологічні злочини». Вважаємо, що ці терміни рівнозначні оскільки посягають на суспільні відносини у сфері охорони конституційного права громадян на безпечне довкілля. Як зазначено у постанові Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про злочини та інші правопорушення проти довкілля» від 10 грудня 2004 р. № 17: «злочини та інші правопорушення проти довкілля посягають на суспільні відносини у сфері охорони конституційного права громадян на безпечне довкілля, а також у сфері охорони, використання, збереження і відтворення природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки, запобігання й усунення негативного впливу господарської та іншої діяльності людини на навколишнє природне середовище, збереження генетичного фонду живої природи, ландшафтів та інших природних комплексів, унікальних територій, а також природних об'єктів, пов'язаних з історико-культурною спадщиною [1].

Отже, об'єктом злочинів проти довкілля є блага, що охороняються кримінальним законом: є навколишнє природне середовище, його об'єкти та екологічна безпека, як стан довкілля, за якого забезпечується запобігання погіршенню екологічної обстановки та виникненню небезпеки для здоров'я людей. Відтак, злочини проти довкілля мають своїм родовим об'єктом суспільні відносини, що забезпечують охорону довкілля, його наукове обґрунтоване раціональне використання і відтворення природних ресурсів, охорону нормального екологічного стану біосфери [2]. Тому визначення об'єкту кримінального правопорушення проти довкілля є спірним та неоднозначним питанням в першу чергу серед науковців.

Серед норм, які складають розділ VIII Особливої частини КК «Кримінальні правопорушення проти довкілля», доцільно виділити дві групи: норми, що встановлюють відповідальність за посягання на навколишнє середовище в цілому та носять загальний характер; норми, що охороняють окремі елементи чи об'єкти довкілля.

У Концепції реформування кримінальної юстиції України, затвердженої Указом Президента України від 8 квітня 2008 р. № 311/2008, до числа кримінальних проступків пропонувалось відносити діяння, які за чинним Кримінальним кодексом України належать до злочинів невеликої тяжкості, а також певні види адміністративних правопорушень, що вчиняються фізичними особами і мають судову юрисдикцію [3]. Проте, на нашу думку, ідея охопити поняттям кримінального проступку частину адміністративних деліктів, інакше кажучи, криміналізація останніх суперечить концепції гуманізації юридичної відповідальності.

Серед науковців також не було й немає досі єдиного підходу щодо поділу діянь проти довкілля на злочини і проступки та їх місцезнаходження в правовій системі. Тому однією з особливостей кримінальних правопорушень проти довкілля можна зазначити те, що переважна їх частина безпосередньо перетинається з адміністративними нормами. Розглядаючи диспозиції статей, що встановлюють відповідальність за забруднення окремих об'єктів довкілля (наприклад, ст.ст. 239, 241, 242, 243 КК) можна зробити висновок, що критерієм їх відмежування від аналогічних адміністративно-правових норм є створення небезпеки для життя, здоров'я людей чи довкілля. Для кваліфікації вказаних діянь як кримінальних правопорушень не потрібне настання хвороб та інших тяжких наслідків (лише необхідна наявність ознаки, що вказує на шкідливість, тобто таким чином створює небезпеку для життя, здоров'я людей та довкілля). Але будь-яке забруднення шкідливе для здоров'я людини і довкілля, питання розмежування таких діянь лише у ступені такої шкідливості.

Щодо світової практики у цьому питанні то у ній історично склались два основні підходи щодо класифікації кримінально каранних вчинків людини:

- всі кримінально карані діяння охоплюються єдиним поняттям «злочин», у межах якого за ступенем тяжкості виділяються певні їх категорії;
- базове поняття «злочинне діяння» розпадається на дві або навіть три термінологічно відмінні категорії — злочин, проступок, а інколи і порушення.

Наприклад, у ФРН поняття «кримінально каране діяння» (Straftat) охоплює як власне злочин (Verbrechen), так і кримінальний проступок (Vergehen); в Іспанії злочинне діяння (infraccion penal) включає в себе злочин (delito) і проступок (falta); у Франції злочинні діяння (infraccion) поділяються на злочини (crime), проступки (delit) і порушення (contravention) [4, с. 98].

Тому підводячи підсумок варто вказати на необхідність чіткого нормативного розмежування злочину від адміністративного правопорушення у сфері довкілля, що дозволить здійснювати правильну кваліфікацію цих діянь та однозначного конкретного визначення родового та безпосереднього об'єкту кримінальних правопорушень проти довкілля.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про злочини та інші правопорушення проти довкілля» від 10 грудня 2004 р. № 17 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0017700-04>.
2. Мультимедійний навчальний посібник «Кримінальне право. Особлива частина» [Електронний ресурс] / Савченко А. В., Кісілюк Е. М., Процюк О. В., Вартилицька І. А., Микитчик О. В., Кришевич О. В., Кузнецов В. В., Смаглюк О. В., Копотун І. М., Вільхова Л. Є. http://www.naiu.kiev.ua/books/mnp_krum_pravo_osob/Files/Lec/T9.htm.
3. Указ Президента України № 311/2008 від 15 лютого 2008 року «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про хід реформування системи кримінальної юстиції та правоохоронних органів»
4. Дудоров О. О. Поняття злочину. класифікація злочинів. *Вісник Асоціації кримінального права України*, 2013, № 1(1) с. 84-102.

Чижов Д. А.

старший науковий співробітник
Інститут державного будівництва та місцевого самоврядування
Національної академії правових наук України,
м. Київ, Україна

ГАРАНТІЇ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИНЦИПУ РІВНОСТІ ПРАВ ТА СВОБОД ГРОМАДЯН В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

На сучасному етапі розбудови демократичної, правової, соціальної держави в Україні в межах європейського напрямку її розвитку, першочергового значення набуває рівність прав і свобод особистості, що закріплюється в національному законодавстві України на рівні основоположного конституційного принципу правового статусу особистості.

Конституційно-правовий механізм забезпечення принципу рівності прав і свобод громадянина в Україні можна розглядати через призму гарантій, адже вони безпосередньо встановлюють правові приписи, які закріплюють положення, що покладені в основу механізму забезпечення принципу, що лягає за основу національної безпеки України.